

Egy határozat hasábjaitól kezdve, vagy annak helye egyeztetési utasítással 15 krajczár; többszori igényekkel 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden írtatás után 50 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetőanyagot elfogad Bécsben: Hasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Motta R. Seilerstätte Nr. 3 és Oppelik A. Wallzeile Nr. 22.

FERENCZ JÓZSEF
KESERŰVIZ-FORRÁS

a budai, valamint minden bel- és külföldi keserűvizek közül legértelmesebbnek van elismerve; enyhe íze miatt pedig különösen ajánlható mint legkellemesebb, leghatásosabb keserűvizek, mely hatás előidézésére az egyéb keserűvizeknél sokkal kevesebb adagoknak csak felét igényli.

Kapható minden gyógyszertárban s fűszerkereskedésben, és a forrásigazgatóságnál Budapesten.

8051.B

frt 2.50 80 centimeter hosszú frt 2.50
valódi hajfonatok,
teljesek, betét nélkül és minden hozzávegyítés nélkül, csupa tiszta, természetes emberhajból: 2½ frt o. é.; szobok 3 frt, 3½ frt, 4 frt, egész 5 frt a legpompásabbak.

Vidéki megrendelések utánvét mellett; pontosan, szorosan a hajminta szerint eszközöltetnek. Nem tetőző tárgyak készítésére becsületesebben.

Löwenbein J. hajfonat-gyára
Budapest, kis mező-utca 30-ik szám, 1. emelet.
Fürt-chignonok a legolcsóbban.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

Jókai munkái. 100.

ELBESZÉLÉSEK.

Két menyegző. — A vérontás angala. — Petőfi. — A magyar sere Amerikában. — A hosszuhajú hölgy.

Ára füzve 40 kr.

A LEGDIVATOSABB NŐI RUHÁK
frt 18, 20, 25-től;

A LEGÚJABB RUHAKELMÉK
20, 25, 30, 40 kr.-jával és feljebb.

gazdag választékban a női divat- és saját műhelyvel összekötött, készruha-üzletben kaphatók, hol megrendelés szerint a legfinomabb öltözékek néhány óra alatt készíttetnek.

Minták kívánatra ingyen és bérmentve.

Tisztelettel **Deutsch Sándor,**
király-utca 18. „az arany sashoz.”

3279

Gyönyörű szép
HÖLGYRUHAKELMÉK
a legkedvezőbbben megszereshetők

HAMBURGER ADOLF-nál,
Budapest, koronaherezeg-utca 8. sz.

Minták kívánatra azonnal ingyen és bérmentve bárhová küldetnek.

Jókai Mór.
A magyar nemzet története
regényes rajzokban.

15 Geiger-féle képpel (292 lap, 8-rét).
Füzve 2 frt. Díszkötésben 3 frt.

50 frtért egy teljes Singer-varrógép
(új, szabadkozott készülettel),
42 frtért egy teljes Wheeler & Wilson varrógép
(zajtalan járással),
15 frtért egy kézi varrógép „La Reine”
ajánl 5 évi jótállás mellett, részletfizetésre is,

Brenner Károly
amerikai varrógépek főraktára
bécsi-utca, Deák Ferenc-utca sarkán.

Üzletem (a szakmában a legrégebb az itteni piacon) javító műhelyvel van összekötve, mi által azon helyzetben vagyok, hogy minden javítást 24 óra alatt szilárdan és olcsón eszközölhetek.

Továbbá ajánlom nagy raktárat varrógép-részekből minden rendszerben, valódi angol tüket stb., leszállított áron.

3254

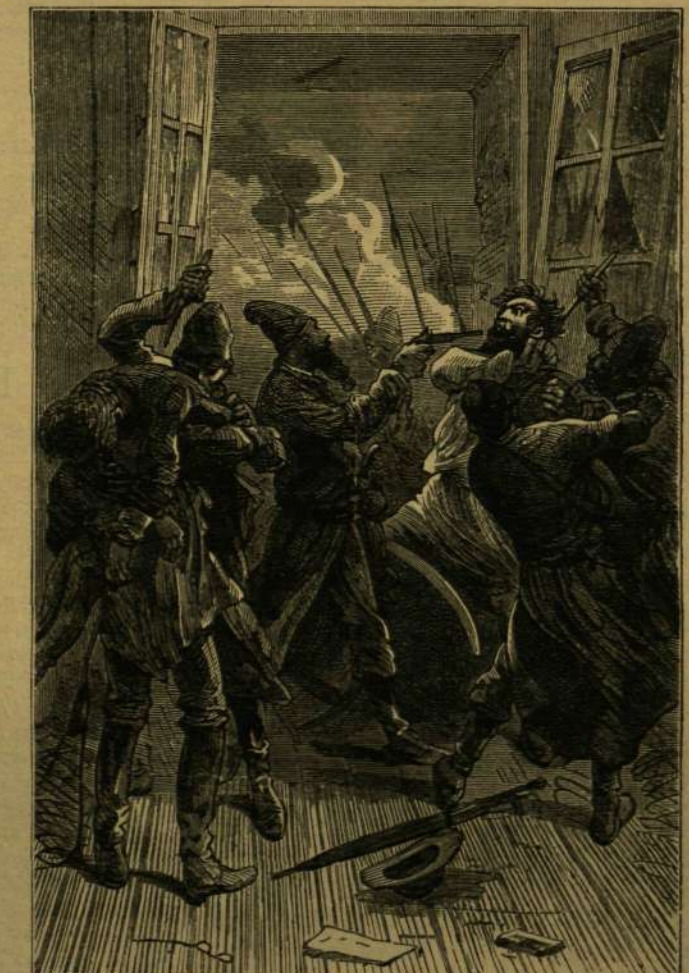

A Franklin-Társulat magy. irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

ADOMÁK és JELLEMVONÁSOK
a magyar huszár-életből.

(3-rét, 181 lap) füzve 50 kr.

STROGOFF MIHÁLY
UTAZÁSA
MOSZKVÁTÓL IRKUTSKIG.

VERNE GYULA
után átdolgozta
SZÁSZ KÁROLY.

Számos képpel illusztrálva.
Ára füzve 1 frt 60 kr.

Csodálatraméltó a természet ereje,
ha az kellő módon alkalmaztatik.

Bojtorjángyökér-szesz

a legrégebb időtől fogva mint a szőrnövés bármely nemének legsikeresebb szere ismeretük, s a benne foglalt szőrnövésztő anyagoknak általam létesített koncentrációja által valódi feltűnést okozó szerre emelkedett, úgy annyira, hogy fiatal 15 éves emberek rövid pár nap alatt tömött szakállt kaptak. Bizonyítéka ennek, miszerint felszólítottam, ajánlanom figyelembe azon helyeket, hol a haj- vagy szakállnövés alkalmatlanná válhatnék, miután a megkent helyeken, habár eddig ott még a hajnak nyoma sem lett volna is látható, vagy több évi kopaszág után is az eredmény biztos s a hatás meglepő gyors. Hajhullás ellen tüstént használ. Még a bécsi »Medizinische Zeitung« is oda nyilatkozik, miszerint a bojtorjángyökér-szesz a legjobb minőségben kapható csak az előállító

Winkelmayr J.-nél
Bécs. VI. ker. Gumpendorferstrasse 159.
Budapest: Török József urnál, király-utca 7.
Egy palack ára, több nyelven írt használati utasítással együtt, 90 kr. Postai küldésnél 10 kr. csomagolási díjjal több.

3214

Salicylsav - készítmények.

KIELHAUSER H. okl. gyógyszerésztől és illatszergyárostól Grácban.

Salicyl-sav a drezdai dr. Heyden vegytani orvialaboratóriumából, azon felett kedvező eredmények után, melyeket a dr. Kolbe, dr. Neubauer, dr. Wagner stb. tanár urak kísérletei előidéztek, már világhírt nyert ki magának mint egyedül és rohadást akadályozó anyag, és nemcsak finnyosan érvényesül minden nemű belső bajok ellen, hanem csodálatos összetételben még felülmúlhatlan óvószert a bőre, hajra és fogakra nézve. Antiseptikus hatása különösen rendkívül; megakadályozza a sérült szervezet rohadását, s ezzel együtt eltűnik az azzal járó kellemetlen szag is.

Salicyl-toilette-szappan . . . darabnak ára 50 kr. Salicyl-szájvíz . . . óbnak ára 60 kr.
Salicyl-toilette-víz . . . 70 Salicyl-hindőpor (lábak izzadása ellen) . . . 50
Salicyl-fogpor . . . 50 Salicyl-hajkenőcs . . . 50
Salicyl-fogpép . . . 60 Salicyl-hajkefé . . . 50

Főraktár Magyarországra nézve: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél Budapest, király-utca 7. sz.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: egész évre . . . 12 frt félévre . . . 6 * Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: egész évre . . . 5 frt félévre . . . 4 * Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: egész évre . . . 6 frt félévre . . . 3 *

14. szám. — 1877. Budapest, április 8. XXIV. évfolyam.

KOSSUTH LEGUJABB ARCZKÉPE.

A CZEGLÉDI küldöttség tisztelgésének Baraccioneban, ha eredeti célja nem valósult is, de maradtak elévülhetlen emlékei, melyekre tekintve a szerény küldöttségnek nagy oka lehet megelégedni utja eredményével.

Ezek egyike ama remek beszéd, melyet a nagy száműzött a küldöttség fogadásakor tartott, és a mely, közhiszem szerint, érvelése rendkívüli erejénél, arányai és összhangja tökélyénél fogva, magának a szónokfejedelemnek e nemű nyilatkozásai között is a legmagasabb csúcsot képezi, és a melynek érdekességét csak emelheti (de vajha ne valósuljon) a sejtélem, ha az netalán a 75 éves ősz hazafinak hatyubeszéde volt.

Kossuth Lajos ez arczképét a czeglédi küldöttség tagjainak a következő — Bartha Ferenc czeglédi polgármesterhez intézett — sorok kíséretében küldte meg:

Collegno al Baraccione, márcz. 17.
Tisztelt polgármester ur!

A fényképész késedelme miatt csak most válthatom be a czeglédi küldöttség kedves emlékü látogatásakor tett ígéretemét.

Mai napon vasuton elszállítottam tisztelt polgármester urnak czimezve egy szekrényket 115 arczképpel, a kapott névjegyzékek nyomán mindeniket a küldöttség és hozzá csatlakozottak egy-egy tagjának nevével, s aláírással ellátva.

102 példány Czeplédre szól, 10 Nagy-Kőröse, 2 Abonyra, s egy Kállay Ákos urnak, kinek lakását nem tudom, analfogva ennek is

KOSSUTH LAJOS (1877).

átküldésére, mint szintén a többieknek kézhez juttatására tisztelt polgármester urat, mint a küldöttség vezérét bátorokom alázattal megkérni.

Simonyi Ernő ur már megkapta a maga példányát, a Chorin Zsigmond urét átadásul egyenesen Pestre küldöm.

Méltóztassanak a fényképeket szívesen fogadni, emlékül öreg hű szolgáljoktól, a ki, a míg csak élek, mindig hálás megilletődéssel fogok emlékezni a szeretet és bizalom megható nyilatkozatára, melylyel viszontagságos életem végalkonyát megtisztelni méltóztattak.

S ha a megpróbáltatások napjaiban, melyek még a sokat hányatott hazára várnak, s csak épen most is készülöben vannak, néha néha a baracconei remete arcmására találják vetni tekintetüket, jusson eszükbe annak jelszava is: „Törhet, de nem hajlik.“

Jusson eszükbe, mert a polgárok a haza életvárának örei, s mert bár az egyén törhet, ha nem hajlik, de nemzet csak úgy lehet biztosítva a halálos törés ellen, ha sem erőszak nyomása, sem ármány csavargatásai miatt nem hajlik meg odáig, hogy akár jogait feladja, akár életfeltételeit elalkudja.

Higyünk önmagunkban.

A hit idvezit, a munkával karöltve jár.

De öngyilkos nemzet számára nincs feltámadás.

Tartsanak meg jó indulatukban, melyet rokonérzelemmel viszonzni soha meg nem szünök.

Fogadja polgármester ur nagyrabecsülésemet s barátságos üdvözlömetet.

Kossuth Lajos.

Déryné naplójából.

III.

A Rothkrepp-család. Az első eleven színész. Az első magyar színtársulat Pesten. Színházban először. Az elcseszett paradicsom.

Végre megérkezett az idő, hogy Pestre vigyen anyám, német szót tanulni és szép munkákat. „Most már, édes gyermekem, — mondá — tanulj szorgalmasan. Eddig művelődésedre szolgált volna csak; most, ki tudja, nem azzal kell-e kényeret keresned valaha. Tudd és értsd meg, hogy többé nincs módunkban úgy élni, mint éltünk s az is megerőltetésünkbe kerül, hogy téged Pestre adjalak.“

Egy napon tehát föl vitt Pestre. Oh, e gyönyörű nagy város látása egészen magamon kívül ragadott. Én még olyat soha se láttam.

Ott lakott egy család, anyám régi ismerősei. Gyöngyösről azelőtt sokat jártak hozzánk Jász-Berénybe, de időközben Pestre költöztek. Az ur a városi nagytemplomban regens chori volt, iskolát is tartott s gyermekeket tanított. Neve Rothkrepp. Igen jószívű derék ember volt, csak hogy örökké morgott, s ilyenkor nem lehetett előtte megállni. Az asszony hasonlókép igen jó, szívélyes volt, s minket gyermekeket igen szeretett. Mindig vidám volt s ő volt a villámhárító, ha dörgött az ég. Volt három fia s egy leánya. Az öreg később Mátrayra változtatta nevét. Legidősebb fia Gábor volt, most a zene-konzervatorium érdemteljes igazgatója; Feri volt a középső, Józsi a legkisebb. Fanni a leány egy-két évvel idősebb nálam.

Anyám, mikor Pestre jött, mindig nálak szállást. Most is oda szállt velem s igen szíves, nyílt karokkal fogadtak bennünket. Anyám elbeszélte sok baját, küz-

delmeit s aggodalmát, hogy hová adjon most engem kosztba, hogy megnyugodva távozhassék haza.

— Ej, — mondá Rothkreppné — soha se aggódjék e fölött, hagyja itt Rózsikát, úgy is szándékom Fannimat is taníttatni, együtt járhatnak a varró iskolába.

Anyámnak nagy kő esett le a szívéből, hogy nem kellett egészen idegen kezekre bízni gyermekét. Csakhamar meggyeztek. Hét forintban havonként! Kosztot, szállást, mostást, mindent, mindent bele értve. A svábnénál, kinél a szép munkákat tanul-tuk; szintén csak hét forintot fizetett anyám váltó czédulában. Oh boldog olesóság, boldog világ!

Anyám három forintot hagyott számomra gyümölcsre s több efélére a mámi-kánál, — most így kellett hívnom jó kosztos asszonyomat, ki igazán jó is volt, mint anyám s úgy szeretett is, s úgy szidott, ha hibáztam, minden jóra figyelmeztetett. — Szegény anyám könyves szemekkel távozott, elsorolván még egyszer mindent, mennyit vesztettünk otthon, s hogy többé semmi reményem nem lehet semmihez, csak szorgalmam és jó magaviseletem az egyedül, a mi a jövőben mindent megadhat.

De az én szememben háttérbe vonultak mind az elveszített javak, — a számomra hagyott három forint mellett. Ez volt csak előttem, a mi a legtöbb gyönyörrel kecségettettem, a remény, hogy majd — színházba járhatok.

Mátray Gábor szülői voltak hát azok, kiknél én apai, anyai házat, szerető testvéreket, ápolást találtam első kirepülésemkor az édes anyai kebelről.

Hamar megszoktam itt, vig kedvű voltam, szüntelen daloltam, ha az udvaron lehettem, majd fölvettem az egész házat. Egy reggel, midőn szinte rózsaszín kedvemben dalolva, tánczolva ugráltam az udvaron, megállit egy zömök szürke kaputos ember, kit én már többször láttam ki s bejárni a házban. Megszólit:

— Ejnye, kis hugocsám, hát már ilyen korán fölkel a pacsírtákkal dalolni.

Én megálltam, a dal fönnakadt a torkomon s néztem rá, haragos képet csinál-e? De ő mosolygott az ő vastag ajkával és hunyorgó apró sötét szemével s nyájasság és jószág tündökölt piros kövér arcáról. Én csak néztem rá, egyszerre elmúlt minden félelemem és megszólaltam:

— Nem fogok többé énekelni ily korán, hogy fel ne költsem az urat.

— Isten őrizz! azt ne cselekedje, hugocsám — s oda jött hozzám és megcsipkedte arcomat, — sőt azt szeretném, hogy hajnaltól egész estig hallanám azt a szép flóta hangját, (még eddig soha se mondta senki, hogy szép hangom van,) hát ki tanította azokra, melyeket már több ízben hallottam?

Csodálkoztam, hogy kérheti: Hát az édes mamám! mondóm. Ekkor hallatszott a tulsó oldalról a mámi-ka hívó hangja, ki ott zsémbelt, hogy elhül a reggeli, hol csatangolok megint?

Elmondtam, hogy a szürke kaputos kövér képű ural beszéltem.

— Jaj, az nagy ur! — mondá nevetve Gábor. Én megjéjtem, hogy tán illetlenül viseltem magamat vele szemben, mikor csak „az ur“ — nak szólítottam, mire mindnyájan felkaczagtak.

— Eredj, eredj te bolygó — mondá mámi-ka — hiszen az csak komédiás!

— Komédiás! — kiáltam csaknem kiejtve a kanalat a kezemből. Ennél nagyobb urat nekem csakugyan nem mondhattak volna. — De az lehetetlen, — mondám — hiszen magyarul beszélt.

— Persze hogy magyarul, mikor magyar komédiás — mondá mámi-ka.

— Magyar?! — kiálték bámulatomban még hangosabban, — mama azt mondta, hogy Pesten németek játszanak, ő is azokhoz járt, talán nem tudta, hogy magyarok is vannak itt.

Fölgrottam a székről, még a kávémat is ott hagytam, átöleltem az egész mámi-ka, térdre omoltam előtte, összevissza csókoltam a kis Róza is valamit, a mit még mámi-ka, vigyen el engem oda csak egyszer! soha se kérem többet, csak egyetlen egyszer!

— Mi lelte ezt a leányt? — mondá a mámi-ka csodálkozva — hiszen ez olyan, mint az örült s egész neki pirosodott az a sápadt arca.

De én csak rimádkodtam, a hogy csak tudtam, összetett kézzel, a gyermekek is támogattak.

— No hát legyen! — mondá végtére mámi-ka, — elviszlek mindnyájatokat, hadd lásson a kis Róza is valamit, a mit még tudom, nem látott.

Végem volt erre a napra. Izgatott voltam s a svábné, kinél himezni tanultam, nem győzött szidni. „Rózsa van ott, nem tulipán! hát varrás ez? mérföldnyi országutat hagy az öltések közt! fejsd ki mindjárt!“

Fannira néztem keserves tekintettel, hogy szán-e engem? De ő, a kegyetlen, még vigyorgott. Szép barátó! — gondolám magamban, — nem hogy velem sirna, még nevet a bánatom fölött. Megálj Fanni, emlékezz' reá! — mondám neki, mikor észrevétlen tehettem.

Kis életemben még ilyen hosszú napom nem volt. Végre ütött a várva várt hat óra, felszabadultunk a varrás alól, futottunk haza. De bárholgy siettünk, szörnyű, hosszú volt az út hazáig. Mi akkor a halpia-czon laktunk, a svábné pedig lakott a harminczad-utezában. Mégis csak haza értünk repülve.

Mentünk mindnyájan a színházba.

Még akkor németek játsztak az úgynevezett „Rondella“-ban a Dunaparton. Kerek bástyaszerű épület volt ez, olyan mint egy malom, talán az is lehetett valamikor. A magyarok csak később jöhettek ide, mikor a németeknek igazi színházuk lett s abba költözhettek. Most a magyarok az ország-uton játsztak, a nagy kaszárnya hátulsó udvarával szemben. Ott volt egy nagy, egyemeletes épület: a Hacker-ház, nyílt kerttel. E ház első emeletében volt a nagy szála, ez volt színpadnak átalakítva s ebben játsztak a magyarok több éven keresztül.

Az a társaság, mely legelőször működött Pesten, Erdélyből jött ki, Kolozsvárról, mert ott állt legelőbbször össze egy nagyobb magyar társaság báró Wesselényi kormányzása alatt. Ez a társaság Kolozsvártól még igen nagy volt s igen jeles színészek és színésznők voltak tagjai; de még odabenn meghasonlottak egymás között és kijöttek Kolozsvárról Debreczenbe. Itt a társaság két felé szakadt, fele maradt Debreczenben, fele Pestre jött. Ezek működtek most Pesten a Hacker-szállóban.

Midőn a szállába beléptem, mikor a

játszók megjelentek a fellebbent függöny mögött, — azt az érzést, mely akkor engem megszállott, én nem vagyok képes leírni. Őt éves koromtól minden legkisebbre, a mi velem vagy körülöttem történt, hiven emlékszem: de arról az elragadtatásról, mely ekkor erőt vett rajtam, nem tudok számot adni, nem tudok rá találni kifejezést. Elnémultam egészen, akármit beszéltek hozzám, semmire sem feleltem, csak gondolkoztam és gondolkoztam. Hogy mi volt gondolataim központja, arról semmit, de semmit nem tudtam, zürzavaros chaosz volt a fejemben, olyan voltam, mint a kit fejbe ütöttek s elbódult.

Midőn haza mentünk, kérde tőlem a mámi-ka:

— No Rózsika, de elcsendesedtél! Aludtál ugy-e? Nem tetszett, hogy egy szót se szólsz? Pedig te verted legjobban félre a harangot.

— Ah, én azt hittem, hogy a kik ott játsztak, mind az égből jöttek le, nem emberek azok, nem olyanok, mint mi. Istenek ők és istenasszonyok! — mondám elragadtatással.

— Oh te balga! — mondák kacagva — van jó dolgok az égieknek, hogy ide jöjjenek neked komédiát játszani.

De én a virgoney, fürgé leány ettől az időtől kezdve méla és gondolkodó lettem. Mindig ott laktam volna a színházban és sikerült is csakugyan színházra költenem mind a három forintomat.

Ekkor történt, hogy az első színész oda hozta fiát hozzánk iskolába. Az atyát Láng Ádámnak hitták; s nekem igen tetszett, mikor játszott; ő játszta a szerelemeket. Láng Lajoska sokszor ott maradt az oskola után is a fiukkal játszani, s a varróból hazajövet mi is együtt játszottunk velök.

Egyszer a többek közt azon töprenkedtünk Fannival, mit cselekedjünk már, hogy eljuthassunk a színházba? Semmi módot nem találtunk rá.

— Fanni te, — mondám egyszer — hiszen nem csak épen oda szeretnék én menni, a hol fizetnek, de még jobban oda, a hol játszanak. Oh Fannikám! mennyire szeretnék én nagy lenni, meg hogy ne volna olyan vörös hajam, jaj, hogy szeretnék én játszani —

Fanni el kezdett kacagni s összecsapta a két kezét: Ugyan te, te! hiszen még a szád se tudná hogy nyisd ki, aztán pösze vagy, meg olyan kicsi.

— Istenem, istenem! tudom én azt, hogy engem oda be nem vennének, ha nagy volnék is! — sohajték szomoruan. — De tudod mit? Beszéljünk Láng Lajos-sal, hogy ereszszen be oda, a hol játszanak . . .

Tetszett a terv. Beszélünk a kis gavalérral. Az mindjárt kész volt rá, sőt büszke volt, hogy gyakorolhatja nagylelkűségét. Egy este, nagy szívszorogások között, lopva bevezetett a színpadra. Ott megmutogatta a házakat, a rózsalugásokat, a melyek fel voltak állítva; mi kéjben uszva ténferegünk ott, megtapogattunk mindent áhitattal, én egész boldogságba merültem, — mikor egyszerre fölriaszott egy mérges hang. A hátam mögött állt és káromkodott valaki németül; én majd összerogytam, úgy megjéjtem, nem mertem hátra pillantani, azt hittem, már a kezében a füllem, hogy kidobjon. Azt ugyan nem bántotta, de a mint meglátott, ránk rivalt: „Szak-

kerment! hát — hát — hát micsoda ez? mit akartok itt? no — no — no — mi ez itt?“

A Lajoska atya volt, ki játékközben jól beszélt a színpadon, de igen dadogott, ha méregbe jött.

Kis lovagunk hősi önfeláldozással elé állt: „Tata, én vezetem be!“ Még ki se mondá egészen, mikor a fölére csapott az apja keze, s úgy vezette szegény kis gavalérunkat az ajtó felé, maga előtt hajtva a kisasszonyokat, szüntelen haricsálva: „Ki — ki — ki — ki innen! mars, meg ne lássalak többé ide fenn a színpadon játék előtt, te kis gazember! majd adok én neked még holmi fittukat is ide cipelni, te semmirekellő!“

Bizony kiüttek minket a paradicsomból. Én szörnyen szégyeltem magamat e rút felsülés miatt, meg hogy úgy összeszidtak, minek el nem neveztek. Az ujjaimmal törültem le könnyeimet, s akkor esett tekintetem a gyűrűmre, melyet anyám itt létekor vettem négy garasért. Napoleon volt rajta, Lujzával, — akkor az volt a divat, aranyból is, rézből is.

— Te Lajoska, — mondám — neked adom ezt a gyűrűt, ha följutatsz bennünket a galleriára. Mond meg a billetszedő asszonynak, hogy hozzánk jársz iskolába, ereszszen be.

Szerencsésen bejutottunk hát mégis. Már nem tudom, mit játsztak, mert nem láttam a czédulát, de láttam, hogy két kis leánya is megjelent a színpadon és játszott.

— Fanni! Fanni! — kiáltám hangosan, látod-e kis leánykák is lehet játszani!

(Folyt. követc.)

Feleki Miklós.

A magyar nemzeti színház ezen a héten ünnepet ül. Egyik legérdemesebb tagjának, Feleki Miklósnak ünnepi meg huszonöt éves jubileumát, vagyis azon nap évfordulóját, melyen a nemzeti színháznak tagja lett. Mert szini pályájának ideje sokkal hosszabb. A ki látja ezt a ruganyos, fiatalos magatartásu művésznököt, nemcsak a színpad illuziót keltő lámpafényénél, valamely fiatal gavallér- vagy hős-szerpben, hanem napvilágnál, az utcán is, könnyű járással, oly egyenes termettel, mint a nádszál, élénk szemével s erős, zengő hangjával: alig fogja elhinni, hogy már közel negyven esztendeje színész, annyira meg tudta őrizni magát azon a pályán, melynek tövisei és viszontagságai talán minden más pályánál elébb megkopatták az embert.

Feleki még ma is fiatalnak mondható, s nekünk kétszeresen örömminkre szolgál följegyezhetnünk, hogy a koszorut, melylyel tisztelői és pályatársai most kitüntetik, nem székség utána vinni valahová a magányba, hová megtört erővel visszavonult, hanem átadhatják neki ott, a hol többi koszoruit aratta, a színész csataterén, a színpadon, mint még most is ereje teljében levő és a fiatalabbak első sorában ma is fáradhatatlanul küzdő bajnoknak, s elmondhatják jó lélekkel, hogy ettől a most átadott koszorútól még sok év és sok koszoru választja el az utolsó koszorut.

FELEKI Miklós erdélyi származás. Udvarhelyszéken született N.-Galambfalván 1818. decz. 18-án református székely

szülőktől. Atyja Feleki András, anyja Petre Borbála. Iskoláit a székely-udvarhelyi kollegiumban kezdte meg. Nyílt eszű, virgoney fiu volt s kitünően tanult.

Kilencz éves korában látta az első szini előadást, mely rendkívüli hatással volt gyermekkedélyére s talán egész életére irányt szabott vágyainak. Elbeszéli, hogy egyszer a reggeli próba alatt a színpad alá rejtőzött, s délelőtti 10 órától ott maradt elbujva este 6-ig, csakhogy az estére hirdetett „Báthori Máriát“ megláthassa. De oh fatum! a teremsepről észrevette s fél órával a darab kezdete előtt — kegyetlenül kikérgette. Ott sirt a paradicsomból kiüldözött kis Ádám, míg végre egy jószívű öreg ur lefizette érte a tizenöt sajn krajezárt, bevitte magával s a boldoggá tett fiu végig sirathatta Báthori Máriát.

Nagyon tetszett neki az a darab, s egy a lelkébe vésődött minden jelenete, hogy másnap iskolatársainak az egész darabot eljátszotta. Ezóta szívét, lelkét szüntelenül a színművészet foglalta el, ugyannyira, hogy 1838-ban, szülői nagy szomorúságára — kik papi pályára szánták — beállt színésznek Szigetvári László társulatához.

Először Csikszerdán lépett föl, Kisfaludy Károly „Ilka, vagy Nándorfejérvár bevétele“ című színművében. Alexis görög ifjút játszta, oly hatással, mely műértők véleménye szerint a legszebb reményekre jogosított a csinos, sugár, kifejező arcza szépen, erős, hajlékony hangu ifju iránt.

Eleinte, — rendes dolog abban az időben, — sok sanyarúsággal, sok nélkülözéssel kelle küzdenie. Keserű kenyer volt akkor a művészet, de néha még e keserű kenyérből se volt elég. Mindez azonban hagyján! A ki lelkesedéssel követi lelke geniuszát, tud az sanyarogni, koplalni is panasztalan. Hanem az kedvelenit el nagyon a művészi pályán, hogy — női szerepeket is kellett játszania. Igy „Báthori Máriát“-ban játszta Buzilka királynét, a „Keresztes Vitézek“-ben Coelestina apáca fejedelmesszonyt, az „Arany idő“-ben a vén halásznét stb. Meg kellett tennie azt, a mi a mindenható angol parlamentnek az egyedüli lehetetlenség, t. i. férfiből asszonyt csinálni. A társulatnak csak két nőtagja volt, s ha az egyik megbetegedett, azonnal őt rántották elő.

1841-ben Pály Elek nagyobb társulathoz szerződött, s azzal a következő évben Bukarestbe utazott, hol a magyar vándorszínészek négy nyelven játsztak: magyarul, németül, oláhul s egy francia társaság ott maradt töredékével, francziául.

1844-ben Feleki vette át a Pály-féle társaság igazgatását s 1845-ben M.-Szigeten nőül vette a társulat 16 éves szende színésznőjét, Száky Amáliát, kitől azonban később elvált.

Pesten a nemzeti színházban 1846-ban lépett föl először mint vendég: „Fejérek“ Sir Oneil, „Egy pohár víz“ Macham és a „Farsangi iskola“ Valpó szerepében, — azután gr. Ráday Gedeon megbízásából a budai mükedvelő-társulat előadásait igazgatta mintegy két hónapig.

Pestről távozván, társulataival Debreczenben, Kolozsvártól, Nagy-Váradon, Aradon, Temesvárott és Torontálban működött. Igazgatóságát mindenütt rend, nemzeties irány és műértelem jellemzék, s a vidéki színészet tekintélyének emelésében elvitázhatatlan érdemeket szerzett.

1848-ban színészi pályája megszakadt.

lyikét kell itt felsorolnunk, hogy kimutassuk, a színi alkotás mily sokféle ne-
meiben próbálta ki művészetét. Játszotta
és játsza Clavigot, Edgart (Lear), Mau-
rice-ot (Sz. Tropez, urnő), Paul Jonest,
Sir Patrick-ot (Fehérek), Gibbont (An-
golosan), Marecat (Jó barátok), Könyves
Kálmánt, Montjoye-t, Peturt (Bánk-
Bán), Muorssóft (Völgy liloma), Mar-
teant (Idegesség), IV. Lászlót, Tjaldót
(Csöd), Bolinbrockot (Egy pohár víz),
Cobridge-ot (Felolvasó nő), Antoniót (Ju-
lius Caesar), Clarksont (Idegen nő), Sirchy
(Párba), Nyárai Bélát (Fény árnyai), Laj-
tost (Strike), Bertók (Lelencz), Szirtfoki
(Nőuralom), Esztárit (Nagy apó) stb. Van
ebben a sorozatban hős, szerelmes, salon-
hős, apa, bonvivant, finom és burleszk-
komikus, s szakmájába vonja a magyar
tragédiát, a finom francia társalgási vig-
játékot és népszínművet, kitűnően alakítja
a mérges, epés jellemeket, s a magyar tövs-
gyökeres alakokat, — szóval ama művé-
szek közé tartozik, kiket tehetségök
bámulatosan sokoldalú működésre képesít.
Ha e sok műfaj közül kiválóan egyet vá-
laszt, tagadhatatlan, hogy még inkább
kiképezhetette volna magát ez egyben, de
kérdés, lett volna-e oly hasznára a művé-
szetnek és magának az intézetnek, mely-
nek huszonöt év óta tagja, mint így lett.

1857-ben körutat tett a külföldön.
Bejárta Németország minden nevezetesebb
városát, melynek jelentékenyebb színháza
van, hosszabb időt töltött Párisban, Lon-
donban s ez utját arra használta fel, hogy
művészi látókörét szélesítse, s a világ je-
sebb színművészeit tanulmányozza. Ez
utjáról érdekes naplót is írt, mely annak
idejében a „Hölgyfutár“ hasábjain je-
lent meg.

1858-ban kelt egybe a nemzeti szin-
háznak jelenleg első rangu művésznőjével,
Munkácsi Flóriával, ki szintén méltó ke-
dvence a magyar nemzeti színház közön-
ségének s büszkesége ez intézetnek.

Feleki Miklósnak ritka tevékenységéről
tanuskodik, hogy ő nemcsak mint előadó
színész, de más téren is hasznára tud lenni
a művészetnek. Ő jelenleg rendező is,
drámabíráló bizottsági tag s az irodalom
körül is szerzett érdemeket. Hat eredeti
szindarabot írt, melyek kisebb-nagyobb
hatással mind előadtak, lefordított vagy
60 francia s néhány német darabot, s most
mint értesülünk, vidéki és budapesti pályá-
járól naplót ír, mely bizonyos sok olyat
fog tartalmazni, a mi korrajzi tekintetben is
érdekes, de színművészetünk fejlődésének
történetére bizonyos becses is lesz.

De Feleki nemcsak a színpadon, de a
közéletben is egyike a társadalom legmün-
kásabb és leghasznosabb tagjainak. 1860-
tól a fővárosi képviselőtestületnek tagja, a
nemzeti színház nyugdíjintézetének buzgó
jegyzője, az általa 1865-ben alakított s a
nemzeti színház személyzetére oly jótékony
hatású takarékegylet elnöke, az írók- és
művészek társaságának, valamint a vidéki
színi kezeltet központi kormánytanácsának
alelnöke, az 1849/50-ki rokkant honvédek
menedékháza ötös bizottságának, a székely
közművelődési egyesület választmányának
tagja stb.

Már ez is mutatja, hogy mint magán-
ember is átalános kedveltségnek örvend,
hogy szeretet és bizalom körbeveszi. Kelle-
mes társalgó s igen jó előadó, a mi minden
körben kedves vendéggé teszi. Az idegeket

annyira igénybe vevő pályája nem törte
meg sem kedélyét sem egészségét, s bizton
nézhetünk az idő elé, mikor megülhet-
jük első színpadra lépésének ötven éves
jubileumát is, s hogy Feleki művészetének
még akkor is mai magaslatán álland.

—rs.

Képek a kereszties háborukból.

V.

Antiochia ostroma.

Kilidzs Arszlan ez alatt összegyűjte hirts-
osából egy sereget, melyet némelyek 150,000
főre becsülték, s látván, hogy a zarándokok
tetemes része görög szolgálatban Nicaeában
marad, a továbbvonulást pedig két külön táborra
oszolva más-más irányban vették útjukat, meg-
megrohanta lovasával, s mire azok rendbe szed-
ték soraikat s ellenállásra készültek, ismét
eltűnt, ép oly hirtelen, a mint megjelent. Ily
összezapások alkalmával esett el Vilmos, Tan-
kréd lovag, a legvitézebb kereszties fivére, s maga
Boemund is csak nagy nehezen szabadulhatott
meg a legnagyobb veszélyből. E folytonos esá-
tározások között végzetes utban kétezer nemes
és kétezer közkatonáa veszett el, míg a törökök
vesztésege 3000 volt. „Ha a törököknek igaz
hitük volna — mondák e csaták után a kereszt-
tesek — ők lennének a világ első katonái.“

Igy jutának el Phrygia pusztáira, elhatá-
rozván, hogy többé nem osztják meg a tábor-
t, hol az éhség, hőség és szomjuság borzasztó
pusztítást okozott egy a harezosokban, mint a
teherhordó állatokban. Elértek végre, ebek által
vezetettve, phrygiai Antiochia termékeny vidé-
kére, hol mohón neki esvén a régóta nélkülözött
bőségnek, az még nagyobb romlászt okozott közöt-
tök. Toulousi Rajmund halálos beteg lett, úgy
hogy már az utolsó kenetet is fölvette, s a tábor
nagy rémületére, egy nap sulyosan megsebesítve
szállíták be a fővezért, Bouillon Gottfriedet.
Vadászat közben egy medve sebezte meg. Nem
vonulhatván a tábor elég gyorsasággal, Tan-
krédot előre küldék, ut-egyenének. Ezek
Tarsushoz értek, azt ostrom alá fogták, midőn
egy sereg jelentkezett, melyet ellenségnek néz-
tek s ellene indultak. De mily nagy lett örö-
mük, midőn azokban keresztieseket ismertek föl,
kik Balduin vezérlete alatt érkeztek segítség-
gökre. Másnap bevették Tarsust. De ekkor vizsá-
ly tört ki a vezérek közt a város birtoka fölött,
s ez könnyen válhatott volna veszélyessé a
keresztiesekre, ha Tankréd elejét nem veszi,
elvonulván hadával s bevezén Mamistrát, hol
megpihent. Pár nap mulva, megszapordva
boulgnei Guinemer tengeri rablóinak egy
részével, Balduin is követte ide s újra kitört az
izetlenkedés, mely komoly csatává fajult a két
tábor között, s csak a beállott éj vetett neki
véget, midőn országos térvén s oktalanságukat
belátván, kieserlétek foglyaikat, Balduin visszát-
ért a főtáborhoz, mely már akkor Marásiá-
ban volt.

Több város meghódoltatása után Antiochia
alá érték. Normandiai Róbert állást foglalt az
Orontesen épült gyönyörű ives hid előtt, melyet
erős tornyok és bástyák védelmeztek. Róbert
azonnal támadást intézett, de a török nyilak
a páncél-ingen is áthatottak, s a török megtartá
állását, míg az egész kereszties tábor oda nem
érkezett, mire az visszavonult Antiochiába. Erre
a keresztiesek ítkelték a folyón s táborútótk
annak mentében a város alatt. Jobbra tőlök
folyt az Orontes egy szűk völgyben, melyen tul
hatalmas, szakadozott sziklák emelkedtek.
Bagi Szeján volt Antiochia ura. Értésülve
a keresztiesek érkezéséről, ellátta a várost éllemi
szerekkel s a várat órággal, mely 7000 lovasból
és 18—20,000 gyalogból állott. A városban lakó
keresztieseknek ki kellett vonulniok s azok
Boemundhoz csatlakoztak, de családjukat ott
kelltt hagyniok a városban biztosítékul, hogy
nem követnek ellenséges magatartást.

A kereszties táborban most két terv forgott
szőnyegen. Az egyik rész azt akarta, hogy az
ostromot ne kezdjék meg tavasz előtt, hanem
huzzák ki a telet a termékeny vidéken, vonják
magukhoz az elfoglalt városokban hátrahagyott
őrséget is, és pihent erővel lassanak az ostromhoz.
Ezalatt még több had is érkezhetik nyugatról

és a görög császártól. A másik rész azonban
nem akarta félbeszakíttatni a megkezdett mun-
kát. Ez utóbbi vélemény győzött.

Antiochia, a római kelet e legelső városa,
gyönyörű vidéken fekszik, két mérföldnyire a
Földközi-tengertől. Egy magas hegy észak felől
a tenger-féle vonul, s ott hegyfokot képez. Ezzel
párhuzamosan fut egy másik hegyhát Antiochia
és Aleppo között. A város északi részén van
Ofrenus halakban gazdag tava, melyet az Oron-
tessel egy patak köt össze. Ez utóbbi folyó a
város falát is érinti egyfelől, s innen kezdve a ten-
gerig hajózat. Kelet felől enyhébb dombok
emelkednek, melyeket a magasabb északi he-
gyektől mély, meredek szakadás választ el. Egy
hegyi patak zuhog ezen keresztül, földalatti
csatornákon vizzel látva el a várost. Ama keleti
sziklán, melyről megragadó szép kilátás nyílik
egész az Ofrenus taváig, a városhoz fal által
kapcsolva, áll a roppant erős, sehonnan meg
nem közelíthető vár. Csak észak felé vezet bele
egyetlen veszedelmes gyalogut a keskeny völgy-
be. Hatalmas négyzetkövekből gondosan épült
szilárd kettős fal köríti a várost; négy lovas
kocsi kényelmesen roboghat a tetején. 450 ügye-
sen elosztott torony teszi még szilárdabbá. A
déli oldalon, merre a vár fekszik, nincs semmi
bejárás, csak a többi három oldalon vezetnek
kapuk a városba. A keleti kapunál mocsáros
patak folyik.

A keresztiesek látván a többi oldalak hoz-
záferhetetlenségét, csak a keleti és északi
oldalt zárták el. Az első napok ütközet nélkül
folytak le. A keresztiesek nem gondolva a jövő-
vel, csakhamar kiélték a termékeny vidéket,
ugy hogy a gyönyörű kertekből rövid időn alig
maradt meg valami.

E közben a törökök megkezdték kirohaná-
saikat, oly sűrűn, hogy az ostromlókól csak-
nem ostromlottak lettek. Három hónapig tá-
boroztak ott siker nélkül, kivált mivel nem
voltak a nagyszerű védművek szétrombolására
alkalmas ostromsereik. A szükség is beállt a
táborban, s lovaikból alig maradt meg 2000.
Részint elhullottak, részint megették őket. A
török köröskörül mindent elpusztított, úgy
hogy messzire kellett menni élelemért, s a mely
csapat messze bátorkodott a táborból, rendesen
nem is tért többé vissza. A betegség is oly
arányban pusztított köztök, hogy már alig volt
elegendő hely, hova a halottakat eltemessék.
Sokan meg is szöktek a táborból. A várt erősí-
téseket utközben leverték a törökök, mielőtt
a táborhoz csatlakozhattak volna. A vezérek
némelyike is elvonult hadával, s a fővezér sulyos
betegségben fekiött.

E kétségbeesett helyzetben a sereg egy
részét elhatározták elküldeni éllemi szerekért.
Alig értesültek az ostromlottak, kemeik által,
a dolgok ily állásáról, midőn kirohantak s a
keresztiesek által az Orontesre épített hajóhidat
felhasználván, betörték a táborba, s szőnyű
pusztítást vittek abban végbe. A tábor ugyan
összeszedte magát, s már-már visszaütö a ki-
csapókat, midőn Raimundot levette lóva s az
elszabadult. Több lovas utána rohant, hogy
elfogja. De azt a gyalogság futásnak vélvén,
hátr fordítottak az ellenségnek, mely diadal-
masan vonult vissza a városba.

E vereség sokaknak elvette a bátorságát.
De voltak olyanok is, a kik szilárdon megma-
radtak föltett szándékuknál. A puy-i püspök
azt tanácsolta, szántásuk fel és vessék be a
mezőt, hadd lássák az ostromlottak, hogy ők
nem szándékoznak innen eltávozni. A táborba
szigorú felügyelt hoztak be, a kockajátékot
eltiltották, a kétes nőket kiűzték a táborból.

A török képek, örmények, görögök, syriaiak,
csak ugy hemzsegték a keresztiesek között. Ekkor
Boemund kettőt közülök megfogatott és meg-
sülttetett, kihirdetvén, hogy minden kém így jár.
Erre a képek elmenekültek, hírt vévén, hogy
a keresztiesek emberhussal táplálkoznak.

A keresztiesek saját kémei ekkor hirül ho-
zák, hogy Harem vára mellett egy ellenséges
sereg gyülekezik. A keresztiesek nagy rész: tehát
ennek élébe ment, s az Orontes és Ofrenus tava
köztt, hol az ő csekélyebb számuknak az össze-
szorított terület előnyt nyújtott, ember-ember
elleni harezban megverték a törököket, elejtvén
közülök 2000-et s 1000 lovakat elfogván. Ez
alatt az antiochiai törökök is kirohantak, vára
a segítő sereget, de a keresztiesek készen várták
s visszaüttek. A csalódott városiak nagy veszt-
eséget szenvedtek, melynek bizonyosságul a

keresztiesek 200 levágott török fejet lövdöztek
be a városba.

Ez újra bátorságot öntött a keresztiesekbe
új küzdelmekre. Az elzüllöttek is visszazáll-
gáltak e kedvező hírekre, s a keresztiesek meg-
erősített táborj építettek és sánczokat ástak a
város körül. Éllemi szerek is gyülekeztek, a
tenger felől új segítség is érkezett, míg az
ostromlott város szükségét kezdett szenvedni.

Az emirek, a mosuli és nisibini, a damas-
kusi és emesai fejedelmek akkor egy retentő
hadat gyűjtöttek s körüllzárták Edessát, melyet
Balduin tartott megszállva. De belátván, hogy
Antiochia fölmentése előbb való, ide siettek.

E helyzettel szemben a vezérek titkos
tanácsban elhatározták, hogy mielőtt a félelmes
török sereg elérhetné táborukat, Antiochiát
minden áron be kell venni. Boemundnak egy
Pyrrhus nevű megbízottja volt a várbán. Ez egy
éjjel kötélfágcsókat eresztett le a falon, s a
keresztiesek, élükön Chartresi Foucher lovaggal,
ki „a fiait repülésre bízta a sás módjára“, föl-
veté magát a falra, bemásztak a városba s ki-
nyitván egy kisebb kaput, társaikat is beeresz-
tették, tiz tornyot elfoglaltak, az őrséget leka-
szabolták, s a hidfőt megnyitván, utat tártak az
egész kereszties had előtt.

Reggelre kelve az antiochiai lakosság a
keresztiesek vörös zászlóit látva lengeni a fa-
lakon. Most már hiába volt a törökök ellenállása.
A városi örmény és syriai keresztiesének is fegy-
vert ragadtak s elkezdődött a szőnyű pusztítás,
melyben se öreg, se nő, se gyermek irgalomra
nem talált. Tizezen estek el ez egy nap alatt.
Samszeddaulah, Bagi Szeján fia, egy vitéz esá-
pattal keresztül vágta magát s a várho menekült,
de magát Bagi Szeján a syriai keresztiesének
bujdoklása közben megrohanták és megölték,
fejét a győzőknek vivén.

1097. okt. 18-ától 1098 jun. 3-áig tartott
Antiochia ostroma, mely Pyrrhus árulása nélkül
bizonyosval más véget ér, s talán a világtörté-
netnek is más fordulatot ad vala.

A város bevételének második napján egy
szőnyű tábor özőnlőtte el Antiochia síkjait, a
meddigi a szem csak elláthatott. Jöttek a törö-
kök, köztök 3000 agulán, tetőtől talpig nehéz
vasban. A fellegvart átáta nekik Bagi Szeján
fia, s a török tábor körülkeríté a várost, elzár-
ván azt a tengertől, s keményen szorongatván
Boemund sánczait és flandriai Róbertet. Egész
nap folyt a csata s éjjel a keresztiesek maguk
rombolván szét táborhelyüket, visszavonultak
a városba. Itt nagy volt az éhség. Lovat, tevé,
szamarat, fött állati bőrköt, fakérgét és egeret
ettek már. Sokan megszöktek a városból s meg-
tagadván hitöket, a törökökhöz pártoltak.

Ekkor érkezett a görög császár a fölmentő
haddal; de a szőkevény keresztiesektől értesül-
vén a többiek borzasztó helyzetéről, s Ikonomi
szultánja által maga is fenyegetve levén, —
visszafordult hadával. Az antiochiaiak arról
érintésülvén, elhatározták, hogy éjjel elmenekül-
nek s hajókra szállnak, sokan elrejtözték, kiket
aztán Boemund úgy üzött ki rejtekükből, hogy
felgyújtotta a várost több helyen, mely alka-
lommal 2000-nél több ház, palota, templom és
egyéb középület lett a lángok martalekává.

A legnagyobb kétségbeesés közepette talá-
ták meg — a legenda szerint — Szent András
dárdáját, melyet Raimund kezébe ragadva föl-
mutatott. Emberföltti lelkesedés szállotta meg
a keresztieseket s a vezérek hirtelen fel akarván
használni a kedvező hangulatot, 1098 jun. 28-án
hat osztályban kivonultak, hogy az elkényszere-
dett, éhségtől elgyötört, félmeztelen kereszties
haddal, melyben csak 300 jól fegyverzett lovas
találkozott, megverjék a törökök tulnyomó nagy
számu, jól fegyverzett és jól táplált hadát. Maga
a fővezér, Gottfried is a flandriai gróftól köl-
csönzött lovat.

Korbaga, a török fővezér készen, de moz-
dulatlan várta a támadást. „Hadd jöjjenek —
ugymond — egész közel, hogy egy se menekül-
hessen meg közülök“ Igy közeledtek azok las-
san egy nyíllövésnyire.

Ekkor az első kereszties osztály rohamot
intézett, majd a többiek is, s általános lön a
csata. De több emir nem akarta Korbagának
engedni a diadalt, elsietve rohant vesztébe, s
már-már a keresztiesének volt a győzelem, midőn
egy Szokman rejtekben álló török hada
oldalba kapta Boemundot. A keresztiesek itt
vitézül harcoltak, de egyre fogytak, míg az

ellenség mindig szaporodni látszott. A kereszt-
tyén zászlók egyre hullottak, s a török mind
inkább behatolt a keresztiesek soraiba. A leg-
nagyobb veszély e pillanatban megjelent
Tankréd és Bouillon Gottfried, miután előbb
mindenütt visszaverték az ellenséget s oly
erővel támadtak Szokmanra, hogy az visszafor-
dulni volt kénytelen, felgyújtatván a száraz
harasztot, hogy annak maró füstje feltartóztassa
az üldözőket. Korbaga a főhaddal a szemben
álló hegy aljába vonult esatarendbe, úgy, hogy
homlokvonalat egy patak védte. De a szent
lándzsá és a vezérek ide is utána törtek, onnan
is elverték, Korbaga egy hegytetőről nézte a
csatát, megfutott s meg se állt, míg at nem kelt
az Euphrat. Serege széjjel szóróztat, üldöz-
tetve Tankréd által messzire, s az elrejtözött
keresztiesének mindenünnen előtörve, utközben
is pusztíták a törököket.

Roppant zsákmányt találtak a keresztiesek
a törökök elfoglalt táborában, lovat, szarvas-
marhát, egyéb igavonó állatot, tevé, birkanya-
jakat s éllemi szert nagy mennyiségben, és
kincseket. Korbaga sátorra mindenkinek felköté
a csodálatát: tornyokkal, falakkal, bástyákkal
volt ékesítve, mint valami város, sok folyosóval
és sáccával, úgy hogy 2000 ember elférhetett
benné.

E nagy győzelemre a fellegvár is megadta
magát, s őrsége kikeresztelkedett s elvonult za-
badon, de Balduin egy csapatával találkozáván,
ez egy lábíg lekonzolta őket. — Az emlékeze-
tes diadalt fényes ünnepélyekkel ütkék meg.

SERVADAC HECTOR

KALANDOS VÁNDORLÁSA A NAPRENSZEREN ÁT.

VERNE GYULÁTÓL.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Váratlan látogató.

A nap csakhamar feljött (mindig nyugat-
ton) s a csillagsereg eltűnt. A vizsgálatok foly-
tatását a következő éjekre kelle halasztani,
melyek 6—6 órai időközökben, a legnagyobb
pontossággal váltották fel a nappalokat, a miből
világos volt, hogy a nap folyvást az egyenlítő-
ben jár, mivel a nappal és éjjel csak ez esetben
lehet egyenlő tartam.

Egyszersmind a hőmérséklet is folyvást
emelkedett, s január 15-kén árnyékban 50 (Cels.)
fokot ért el a meleg, Ben-Zouf panasz nélkül
túrte e hőséget, s napról napra a tengerre néző
sziklafokon izzadt a függőleges napugarok nyi-
lai alatt, míg gazdája a kő-épület szobává rö-
gtönzött üregében hűselt a nap meleg óráiban,
azon gondolkozva folyvást, mi idézheté elő a
föld tengelyének ezen tetemes irányváltozását,
s vára napról napra, hogy valami hajó csak jó
erre felé, mely a dolgoknak az ő szigetjökön
kivüli állásáról felvilágosítást hozzon valahára.

E várakozásban irással és számításokkal
igyekezett ölni az időt, el-elmerülve iskolai
tanulmányai visszaidézésébe, a nélkül hogy
valami biztos eredményhez juthatott volna e
részben. Annyi valószínűnek látszott előtte,
hogy ha már a föld tengelyének állása, s maga
körüli forgásának ideje megváltozott, nap körüli
utja idejének is meg kelle változnia, s az év is
azon irányban lett rövidebb mint a nap; annál
is inkább, mert a rohamosan növekedő meleg is
arra mutatott, hogy a naphoz közelednek. A nap
tányéra is kétszerte nagyobbak látszott mint
rendesen, vagy is akkorának, mint a Vénusból
látszanék, mely egy harmadrésznyivel közelebb
van a naphoz, mint a föld. Ugy de, ha e köze-
ledés a nap felé folyvást tart s annak a jele,
hogy e központi vonzó erő megragadta és magá-
hoz sodorja a földet — akkor ennek végvesze-
delme s megsemmisülése bizonyos és már csak
idő kérdése.

Az éjszakák ép oly szépek s derültek levén,
most ismét mint a nappalok, a csillagok zisz-

gálata meg volt könnyebbítve. Azok csoportoza-
taiban s egymás iránti helyzetében semmi vál-
tozás nem volt észrevehető. S ez természetes.
Az álló csillagok végtelen távolságához képest,
a naprendszer határai közti helyváltoztatás,
mint a semmi enyészik el. A föld, nap körüli
pályája két ellenkező pontján 40 millió mér-
földnyi különbségből nézi a csillagos eget, s
mégis tökéletesen egyformának látja.

E megjegyzés azonban nem szól a plané-
tákra, melyek közel vannak a földhöz, s magok
is változtatják helyeiket. Ezeknek egymás iránt-
és az álló csillagok iránti helyzete folyvást vál-
tozik, s különösen a földön belüli két planetáé,
a Merkure és Vénusé. Amaz 8, ez 13 millió
míldnyire jár a naptól, belül a föld pályáján, s
a szerint látszanak nagyobbaknak vagy kiseb-
beknek, a mint pályájuknak ugyanazon, vagy
ellenkező oldalán állanak, mint a föld. Külön-
sen a Vénus, melyet hajnal, és esti csillagnak
nevezünk, a szerint a mint a nap lementé után
vagy feljötté előtt mutatkozik, ismeretes leg-
szébb csillaga földi láthatórnak.

S ime, most a Vénus rendkívül nagynek
tűnt fel Servadac szemében. Akár csak egy kis
hold, úgy viselte magát, telte-, fogyta-, negye-
dei, mint a holdváltozások, oly világosan meg-
különböztethetők voltak.

Semmi kétség: a Föld és a Vénus közötti
rendes távolság kisebbedik; és pedig, tekintetbe
véve a naphoz való közeledésüket is, kétsége-
len, hogy nem hogy a Vénus közeledik a földhöz,
hanem ez a Vénushoz.

— Esünk a Vénusra, Ben-Zouf, — mondá
egy este Servadac a szolgálójának.

— Nos hát baj az, kapitány uram? Leg-
alább azt is meglátjuk.

— Csak hogy az összeütközés borzasztó
lesz! Két vasuti mozdony, mely milliomszorta
nagyobb sulylyal s százszerezte nagyobb se-
bességgel ütközik össze, mint mozdonyok
valaha!

— S nincs módunkban megakadályozni?
— Egyáltalában nincs!

A következő napok alatt a két égi test
közötti távolság folyvást kisebbedett, habár
nem is oly rohamosan, a mi azt mutatta, hogy
a közeledés nem egyenes vonalban, hanem
érintő irányban történik. Servadac belátta, hogy
összeütközésről már nincs mit tartania. Köze-
ledtek egyszersmind a Mercurhoz is, s e rende-
sen alig látható csillagoeska, nagyságban és
fényben folyvást növekedett. Változásait, mint
a holdéit, szintén meg lehetett különböztetni.

Január 18-kán a Vénustól alig voltak, a
Servadac számítása szerint $\frac{2}{3}$ millió mérföld-
nyire. Látszott a mint 23 óra és 21 percz alatt
fordul meg tengelye körül; kivehető volt
légkörének fényes felhői; s a felséges planetáé
fényes délben is tisztán látható volt az égen.

Január 20-kán legnagyobb közelöket érték
el, mintegy $\frac{1}{2}$ millió mérföldet. Aztán ismét
távolodni kezdetek, ép azon arányokban, a mint
előbb közeledtek volt. 25-kén tul voltak e
részben minden veszély félelmén.

27-kén ismét oly esemény jött közbe,
melynek következményei igen fontosakká vál-
hattak. Reggel 9 óra tájt Ben-Zouf csak beállí-
tott ura szobájába, a ki akkor is épen számítá-
sokba volt merülve.

— Uram, uram! — kiáltá már a küszöbön.
— No' s mi az, Ben-Zouf?

— Hajó, kapitány uram.
Servadac e fontos hirre felugrott s eszeve-
szetten rohant ki szobájából, s a hogy csak
futni bírt, sietett a sziklafokra.

Válóban, hajó volt. Alig lehetett 10 kilo-
méternyre. De a föld gömbölyőségénél fogva
csak az árboez teteje látszott még. A mint

közelebb jött, kitünt, hogy gölette, s Servadac, messzelátójával csakhamar fel is ismerte.

— A „Dobryna“!

Ez volt a neve a Timaseff gróf (a Servadac kapitány párbaj-fele) hajójának. Csakugyan az volt. De Servadacnak nem az ellenféllel való véletlen találkozás volt most eszében, hanem — hogy annyi idő múlva embert s ismerőst láthat ismét; hogy megtudhatja, mi történt a világban, azon kis ponton kívül is, mely neki, a kunyhó-sziget neve alatt, négy hét óta egész világa lön, melyben a többi világtól elszakadva, a legnagyobb bizonytalanságban élt. Nem kétkedett a Timaseff gróf lovagiasságában, hogy őt és szolgálóját kimentendi kénytelen száműzetésökből.

A „Dobryna“ lassan közeledett, mert a szél ellenkező irányban fújt, s nehezen evezhetett. Feltűnő volt, hogy gőzgépet nem használt. Mind a mellett egész erővel rajta volt, hogy a szigethez közeledjék s annak partját elérhesse.

AKKOR IS ÉPEN SZÁMÍTÁSOKBA VOLT MERÜLVÉ.

SERVADAC HECTOR VÁNDORLÁSA.

Egyenesen a Sélif folyó régi torkolatának tartott. Servadac gyorsan elhatározta magát. Megnyergeltette a két lovat, Zéphyr és Golette-t, s szolgálójával együtt a sziget azon (nyugoti) része felé vágatott. Husz percz múlva ott voltak.

A part ott feltűnően kikerekített öblöt képezett, mintha mesterségesen volna kikötőnek készítve. A sziklaparton sokkal magasabb dagály nyomai mutatkoztak, mint a minők a Földközi-tengerben valaha voltak. Ez méltán meglepte Servadacot, a ki ezt eddig nem észlelte.

Most azonban egész figyelme a közelgő „Dobryna“-ra irányult. Alig volt már két vagy három kilométernyire a partól. Servadac integhetett, hogy merre vegye az irányt a hajó kormányosa, t. i. a kikötőtől szolgáló felkőr öblé felé, melybe bátran be is hajtott s vasmacskaút a part közelébe kivethette. Nehány percz múlva megállt a hajó; a kis ladikot a tengerbe dobták; Timaseff gróf bele szállt s csakhamar kikötött a parton.

Servadac a gróf üdvözlésére sietett.

— Gróf ur, — mondá, — minden egyéb magyarázat előtt: mi történt?

Timaseff gróf, hideg, egykedvű ember léte, kinek magatartása a legélesebb ellentétben állt a francia tiszt könnyűvérű élenkségével, udvariasan, de kimérten viszonzá az üdvözlést.

— Kapitány, — mondá, — minden egyéb magyarázat előtt ki kell jelentenem, hogy egyáltalában nem számítottam a szerencsére, hogy önt itt találjam. Kontinensen hagytam el önt, s im egy szigeten találok.

— A nélkül, hogy én távoztam volna.

— Tudom; s bocsánatát kérem, hogy nem jelentem meg a kifűzött helyen; de —

— Oh gróf ur, erről később szólunk, ha megengedi.

— Mindig rendelkezésére állok, százados.

— S én az önére, gróf. De engedje ismételnem kérdésemet: mi történt?

SERVADAC A GRÓF ÜDVÖZLÉSÉRE SIETETT.

— Én is azt kértem öntől.

— Ön sem tudja, minő világrendi forradalom vagy rázkódás változtatta kontinensünket szigetté?

— Egyáltalán nem.

— S hogy meddig terjedt ki e rázkódás hatása?

— Sejtelmem sincs róla.

— De azt csak tudni fogja, hogy a Földközi-tenger északi partja —

— Vajjon a Földközi-tenger-e ez?

— Hogyan? Hiszen azon jött át.

— Nem jöttem át rajta. Sehol sem érintetem, nem is láttam partot.

— De azt csak vette észre, hogy január 1-je óta a nap nyugaton kél?

— Igen. S hogy a nappal és az éj csak 6—6 óra tartam.

— Ugy van. S hogy a nehézkedés és súly tetemesen megkisebbedett.

— Tökéletesen. S hogy a holdat elvesztették.

— Ugy van; és kicsibe mult, hogy a Vénusba nem ütköztünk.

— Valóban. S e szerint a földnek mind tengely körüli forgása, mind a nap körüli pályája lényegesen megváltozott.

— Kétségkívül. De engedje meg bámulatomat kifejezmem, gróf ur; azt én gondoltam, hogy önnek semmi újat nem mondhatok; de reméltem, hogy fogok hallani öntől.

— Kapitány, én többet nem tudok, mint azt, hogy gölettemet a december 31. és január 1-je közötti éjjel egy óriási hullám, melynek magasságáról hozzávetőleges fogalmam sincs, felragadta. E percztől kezdve az összes földi lét világrendi föltételei megváltoztaknak látszanak; én pedig hajómmal, melynek gőzgépe a rázkódásban használhatanná vált, irány nélkül, bizonytalanul hanyódom s tévelygek — és az első part, az első száraz, a melyet azóta láttam, ez az ön szigete.

— E szerint, gróf ur, nem tehet ön jobbat,

„Beszéd a m. akadémia megnyitására.“

— Kisfaludy Sándor irodalmi hagyatékából. —

Közi: Sümegi Kálmán.

Felvéve, hogy a nagy költő több kéziratával együtt e beszéd, mely irodalomtörténeti szempontból tagadhatlanul nagybecsű, kezemhez került. Kisfaludy Sándornak egyik közeli rokona, Kisfaludy Elek ur szívességéből bírom, ki azon szándékkal ajándékozott meg vele, hogy ha netán irodalmi szempontból érdekes a közlésre, közöljem ott, a hol legalkalmasabbnak gondolom. Én átadtam azt a többi birtokomban levő kéziratokkal együtt Gyulai Pál urnak azon kéréssel, hogy a Kisfaludy-társaság által már megvásárolt Kisfaludy Sándor reliquiák közé tétessék, a hol ezeknek legméltóbb helyük lesz.

Az érdekes beszéd, mely egy a korra, melyben született, mint írójára élénk világot vet, rég elhangzott egy szűkebb körben; azok, kik hallották, már a sir fenekén nyugosznak, s így annak egészen nyoma veszett. Még az akadémia évkönyveiben sincs megemlítve. Ott hevert az a koszorus költő hátramaradt írásai között, s hanyódott-vetődött, mint annyi sok más érdekes reliquia, melyeknek tán csak egy része lesz megmenthető az utókor számára. Pedig kell, hogy egy nemzet oly költőjének, mint nekünk volt Kisfaludy Sándor, kegyelettel őrizze minden sorát, még ha azok tán nem is abszolút becsüek. A kinek újászületett irodalmunk jelesbjeinek szétszört munkái közül csak pár lapot is módjában áll megmenteni, ne késsen azt napvilágra hozni, mert — jól mondá egyik tudósnk — még ma bírjuk a drága adatokat, közzé is tehetjük, de kérdés, holnap már hatalmunkban lesz-e az idő, mód és lehetőség?!

Ha már most mind ezzel összevetjük Kisfaludy Sándornak a beszédében érintett nyilatkozatát, a hol említi, hogy „A Nádor Ó Cs. Kir. Főhercegségének bennünk helyezett kegyes bizodalma s parancsolatya által kinevezve lévén a végre, hogy a Magyar Akadémiának elrendelése és megállapítása általunk közmunkálkodással kidolgoztassék,“ — meg kell győződünk arról, hogy Kisfaludy ha e beszédet elmondta, csak ekkor mondhatta el. Erről tán határozottabb felvilágosítást adhatnának a bizottság üléseiről vezetett jegyzőkönyvek, melyek Horváth István tollából folytak; de ezeket nem volt alkalmam megtekinteni, sőt hollétükről sem tudok.

A kézirat harmadfél iv. Papirja vastag és nagyalakú; fakult, sárgás, helyelyközzel szakadozott, utolsó lapja pedig majd egészen elrongyosodott s itt az írás is csak nagynehezen olvasható. Negyedrétre van összehajtv s két selyemmel összevarrva. A negyedrétet a költő ismét összehajtotta hosszában, s csak az egyik felére irt, a másikat a javításoknak és közbeszurásoknak tartván föl, melyeket sűrűen használt, a mi azonban az olvasást épen nem nehezíti.

Mint szónoki mű e beszéd nem remek. Kisfaludy „Önéletrajzában“ maga bevallja, hogy jó szónok nem volt soha; a mit ő ugyan csak az előadására jegyzett fel, de némileg a tartalomra is illik. Hosszadalmas, dagályos és nem ritkán áradazó. Esméi, melyek nagyok és korszerűek, a szóárban vesznek el, míg a történelemből s nemzet közel életéből kikapott rajzai homályosak és elmosódnak a sallangós czifraságok miatt, melyekkel kifejezéseit keresve ruházta fel.

Az irodalom történetirója azonban érdekel olvashatja. Nemzeti életünk az a nevezetes kora, mely politikai, irodalmi és társadalmi szempontból hazánk történelméből egészen kimagaslik, e művészi hiányok mellett is megkapóan sugárzik ki belőle, s a mellett a költő jellemét, egyéniségét is teljes világitásban láthatjuk.

Az annyszor idézett emlékezetes 1827-iki országgyűlés után 1828. márczius 15-én mondatott el e beszéd. Az akadémia évkönyvében az akadémia történetéről szóló följegyzéseket és a költő beszédének néhány sorát összevetve, ez kétségtelenül bizonyos. A honi nyelv kimivelésére felállítandó Tudós Társaságról, vagyis Magyar Akadémiáról 1825—1827-ig tartott országgyűlés alatt hozott törvények X-ik cikkelyének 2-dik §-a szerint, „ezen intézetnek pártfogását Nádorispán Ó cs. kir. Főhercegsége,

a haza és a magyar nemzet iránt vele született igaz hajlandósága szerint önként magára vállalta“, s ezért „mihelyint Ő Hercegségének felügyelése alatt, azon Társaság összeáll, ugyanannak nagyobb állandósága végett, azonnal a planumot is, az országos deputatiónak munkájában nyilván meghatározott és az ajánlók által is kinyilatkoztatott princípiumok szerint az erejéhez és segédeszközeihez alkalmaztatandó statutumokkal együtt bővebben kidolgozza,“ — törvénybe iktatott, hogy „Ő cs. k. Hercegsége azt Országgyűlésen kívül is Ő Féltségének színe elibe, kegyes jóváhagyattatás végett fel fogja jelenteni, mely annakutánna az országgyűlés eleibe fog terjesztetni.“ Az akadémia évkönyvében megolvashatjuk, hogy a nádor e törvény teljesítése végett 1827 nov. 30-dikán 22 tudóst s írók nevezett ki választottságul, mely a négy első alapítóval együtt az országgyűlésen elfogadott s a törvényben megerősített alaprajzot egészen szerkesztette s abból rendszabásokat állított fel. Ennek vezetésére az előlöléséget gróf Teleki József csanádi ispánnak és királyi táblabírójának adta által a Nádor s nevében azzal a kinevezett tagokat Pestre 1828 márczius 11-dikére hivatta. Költőnk mint „Kisfaludy Kisfaludy Sándor, Táblabíró“ van feljegyezve ezek sorában.

Ha már most mind ezzel összevetjük Kisfaludy Sándornak a beszédében érintett nyilatkozatát, a hol említi, hogy „A Nádor Ó Cs. Kir. Főhercegségének bennünk helyezett kegyes bizodalma s parancsolatya által kinevezve lévén a végre, hogy a Magyar Akadémiának elrendelése és megállapítása általunk közmunkálkodással kidolgoztassék,“ — meg kell győződünk arról, hogy Kisfaludy ha e beszédet elmondta, csak ekkor mondhatta el. Erről tán határozottabb felvilágosítást adhatnának a bizottság üléseiről vezetett jegyzőkönyvek, melyek Horváth István tollából folytak; de ezeket nem volt alkalmam megtekinteni, sőt hollétükről sem tudok.

E beszéd a nemzet történelmének két nevezetes korszakát tükrözi vissza. Felvillan benne a II. József alatt kigyuladt reakciónak visszefénye, de mely a költő s némileg a közérület loyaltásába olvad át; a minél sokkal élénkebb fényben ragyog ki belőle ama mély nemzeties érzet, mely az 1827-iki országgyűlés után a nyelv állapotának jobbrafordultával sokak keblét hiteltölté el egy jobb jövő iránt.

„A visszahatás tüze, mely a nemzetet József császár vég éveiben elfogta volt, — mint Toldy jellemzőleg írta — miután az 1790-diki vívmányokkal körülszenczoló s a nemzeti nyelvet új életre költé, csak időnként s mulólag vetett lobbót Ferencz király országgyűlésein. Szójárassá vált a „magyar szalmatűz“ s a szó igaz volt, de kevésbé igazságos. Az 1795-diki budai rémjelenetek szele oldta azt el. A forradalmi eszméktől való félelem rendőri állammá tette az ausztró-magyar birodalmat; s ama nemes tűz a költői körök legbenső rejtekeibe vonult.“ Kétség és hit közt ingadozott a közérzelem. Csak egy erős érzés uralkodott a nemzet szívében, a közmondásossá lett magyar loyaltás. Ez tépte szét a győzedelmes Napoleon 1809-iki kiáltványait s támogatta a királyi trónt az áldozatok minden nevével.

„Kiben nem sir a lélek — olvashatni e beszédben — ha visszaemlékezik József császár idejére, midőn a magyar nagyok, sőt kisebbek által is a magyar nyelvvel minden magyar nemzetiség nemcsak felretétetett, hanem megvetetett, megtagadtatott, sőt néha csuffá lön. A Fejedelmeket az Ország nagygyai veszik körül mindenütt. Csudálhattuk-e tehát, ha Józsefnek kormányra termett nagy lelkeben egységet, hasonlóságot, könnyebbséget akarván Ő szerzeni különböző természetű és nyelvű több tar-

tományaiban, azon nagy kormánygondolat támadhatott, hogy egész Birodalmában egy nyelven, a holt deák nyelv helyett a már egészen kivélt német nyelvet tegye kormánynyelvvé, minekutána legnagyobb Tartományának nagygyaiban már alig esmerhetett Magyar? — és ezekről itélvén, következésképp itélt az egész magyar nemességről?“

„Fájt a magyar nemzetnek, melynek élete még erősebb, mint sem hogy addig ne tartson, míg más nemzetek tarthat nemzetiségének ezen nyomtatása. Azonban szerencsére szolgálta annyira, hogy köszönettel is tartozik érte: mert, valamint a Természetben minden nyomtatás visszanyomást okoz, a fojtogatott élet életmegtartásért küzd, ugy a magyar nemzetben is felergetett, felszerkent a nemzetiséget, nyelvet, mint nemzeti életet fenntartani törekedő lélek és szent czéllját, igazságos kívánságát az uralkodásban következő bold. emlékeztető Leopoldnál el is érte. A magyar nyelvnek mivélése, terjesztése az 1790-diki országgyűlésen törvény által rendeltetett meg és azolta többnyire minden Országgyűlésen emlékeztet van rólla úgy, mint a nemzetiségnek palladiumáról.“

Csakugyan 1823-ban, midőn a nemzet az események sulya folytán másodsorú riadt fel álmából, az 1790 évet halottaiból támasztá fel. A nyelv lön akkor is a kérdések kérdése.

(Folyt. köv.)

A Tiszánál.

(Képpel.)

A mit a rónaság költője, Petőfi, örökszép-ségű szavakkal s oly igaz ihlettel megénekelt, az nem egyszer kiszólitotta már a művész esetét is. „Alföld“, „Tisza“, hányszor tért vissza a költő lelke, a művész esete ezekhez! A bércezes felföld szülöttje sokszor megtéved e magasztalásokon, elgondolván: vajjon mi szépség lehet a rónán? Hjah, mert a bércezes szülöttje a rónát élettelen, egyhangú sivatagnak képzei. Már pedig csakugyan nem az! A nap egy tavaszkor bársonyos füveket csal ki a földből; az a friss, gyöngéd zöld szín befutja a sítot a láthatárig s azon túl, a hol pedig megszakad, ott rekettys szegélyű vizerek folydogálnak kanyarogva, — nádkeretű esendes tavak csillogtatják sima tükreiket, — fűzes ligetek hivatognak árnyas pihe-nőre, — tanyák intenek felénk. A föld felszálló melege azután mintha megrezegtetné a távolabb fekvő tárgyakat. Az alkony a tárgyenysztetők távolban a legcsodásabb színezeteket varázsolja elő. Az éj épen tündérszép! Csak az alvó róna adja a tökéletes, esendes nyugalom képét; a mi ráborul, az az égne s csillagpompájának szintén teljes képe, nem pedig egy kiszakasztott foszlány, mint a minő szűk völgyek ege. Látjuk hova áldoznak, honnan kelnek a csillagok, merre és meddig fut a tejút, mikor buvik ki a hold a láthatáron, hogyan változik el a képe, a mint a láthatár gőzköréből kilép s a tiszta eget eléri.

Ez az a szépség, mely Petőfit ezekre a szavakra fakasztotta:

Oh természet, oh dicső természet!
Mely nyelv merne versenyezni véled?
Mily nagy vagy te! Mentül inkább hallgatsz,
Annál többet, annál szebbet mondasz.

A Tiszánál mondta ezeket „A Tisza“ czimű költeményben. Böhm Pál képe mintha visszhangja lenne e költeménynek, főképen a mi a tájat illeti. A jelenet is, a melyet e kép ábrázol, teljesen és találoán a Tiszamellék népeletéből van merítve. A „Kiöntés“, a tavaszkor magasra dagadt folyó elmaradó gyermeke, folytonos párolgás, a földbe való beszívás folytán mindinkább enyészik s a bennrekedt halak mintha tudnák a bajt, mely bekövetkezik, nyugtalanul uszkálnak ide-oda. Ilyenkor azután összeáll néhány jó koma, s pereputtyostul kiszáll a halászatra. Egy fenék s fedélnélküli tágas fűzkosár, néhány rosta ilyenkor az egész felszerelés. A halakat

Ker. szórakoztatású képek, vagy annak helye egyszeri látogatónál 10 krajczár; többszöri látogatónál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden látogatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Moritz R. Sellenstrasse Nr. 2. 46 Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

Csodálatraméltó a természet ereje,
ha az kellő módon alkalmaztatik.

Bojtorjángyökér-szesz

a legrégibb időtől fogva mint a szőrnövés bármely nemének legsikeresebb szere ismeretik, s a benne foglalt szőrnövesztő anyagoknak általam létesített koncentrációja által valódi feltűnést okozó szerré emelkedett, úgy annyira, hogy fiatal 15 éves emberek rövid pár nap alatt **tömött szakállt** kaptak. Bizonyítéka ennek, miszerint felszólítottam, ajánlanám figyelembe azon helyeket, hol a haj- vagy szakállnövés alkalmatlanná válhatnék, miután a megkent helyeken, habár eddig ott még a hajnak nyoma sem lett volna is látható, vagy több évi kopasszág után is az eredmény biztos a hatás meglepő gyors. Hajhullás ellen **tisztelt használ.** Még a bécsi „Medizinische Zeitung“ is oda nyilatkozik, miszerint a bojtorjángyökér-szesz a legjobb minőségben kapható csak az előállító

Winkelmayr J.-nél
Bécs. VI. ker. Gumpendorferstrasse 159.
Budapest: Török József úrnál, király-utca 7.
Egy palack ára, több nyelven írt használati utasítással együtt, 90 kr. Postai küldésnél 10 kr. csomagolási díjjal több. 3214

EPILEPSIE

Megbetegedéseknél
diphtheritis,

torokgyík a gégeleob eseteiben ajánlom legújabb szerkeztű **torok-jégzacsokomat** 2 nagyságban, 1 fnt és 1 fnt 25 krajczárért. Továbbá nyak- borogatásokat, Priesnitz rendszerre szerint, kitűnő hatással rekedtség, dagadt mandulák, torokgöres, gégeherüt és gégéköhögésnél. Ara, kimerítő használati utasítással együtt dbonkolt 1 fnt 50 kr. Ugyanízen test-borogatások alatti bajoknál 2 1/2 fntól kezdve dbonkolt.

Legújabb, gazdag tartalmú árjegyzékemet sebészi kumiráruk-, kötelek és gummi különlegességekről kívánatra mindenkinek megküldöm ingyen és bérmentve 2578

John Zieger,
Grácban,
sebészeti gummi-árak és kötelek raktára.

FÉREG-POR

Kitűnő minőségű,
moly-tinktúra, kámpfor, naphtalin, patschouli-fű ajánlja
3292 **NERUDA NÁNDOR,**
Hatvani utca 10. sz. „az arany méhkasoz.”

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ-FORRÁS

legtartalomdúsabb és leghatásosabb budai keserűvíz. Kapható minden gyógyszertárban és fűszerkereskedésben. Rendes adagként 1/2 pohár elegendő. 3260C

Minden régi köhögés ellen,

melifajdalmak, sok évi rekedtség, torokbajok, s a tüdő nyálkásodása ellen a több orvos által megpróbat

fehér mellszörp,

oly gyógyszer, mely még soha sem használtatott a legkisebbeknél eredmény előidézésé nélkül. Ezen szörp már az első használatnál feltűnőleg jótékonyan hat, sőt a **gőres és hűg-hurutnál** elősegíti a nyúlós és megrekedő nyálka kiköphögését, azonnal enyhíti a gége ingerlékenységét és rövid idő a att átváltoít minden, ha még oly heves, sőt magát a legveszélyesebb szárazbetegségek köhögését, és a vérhányást is. Ara 1 egész liternek 3.60, egy fél liternek 1.80, egy negyed liternek 90 kr. 3025 **Mayor G. A. W.,** Breslauban, Főraktár Budapest: Török József gyógyszerész úrnál, király-utca 7. sz.

PURITAS haj-iftító tej.

A „Puritas“ nem hajfesték, hanem tejnemű folyadék, mely majdnem azon csodálatos hatással bír, hogy ősz hajakat megifjít, azaz lassankint, még pedig legkésőbb ötvenéves nap alatt ama színt visszaadja, melylyel eredetileg bírtak! A „Puritas“ nem tartalmaz festék-anyagot. A haj tetészeszerint vízzel moshatók, lehet főhőrel átvont vankoson aludni és gőzfürdőt használni, a festéknek nyoma sem vehető észre, mert a **PURITAS** nem fest, hanem ifjítja, és pedig a leghosszabb és lezűdsabb női hajat és a férfi haját és szakállát.

ALKALMAZÁSA

A világon a legegyszerűbb. A tejet kezünkbe öntve, a haját addig dörzsöljük vele, míg egészen át nincs áztatva, s azt naponkint kétszer ismétljük. Ebből áll az egész. Ha a haj eredeti színetét vissza nyerte, mi rendszeren 10 vagy tizenkét nap múlva szokott bekövetkezni, akkor a további használatát a tejet hetenkénti egyszeri bedörzsöléssel szoríthatók.

Egy üveg „Puritas“ ára 2 fnt (postai küldésnél 20 krajczár több) s készpénzen vagy utánvét mellett kapható Bécsben: **FRANZ OTTO-nál,** Mariahilferstrasse 38. 2350
Budapest: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél, király-utca 7. Raktárak Magyarországi kővárosok gyógyszerészeinél:
Arad: Rozsnyay Mátyas. B. Csaba: Lang G. Debreczen: Göll Nándor. Eszék: Gobetaki József. Dienes J. G. Gyöngyös: Voszary Tamás. Koltváros: Václonin E. A. Kőszeg: Küttel István. Győr: Vollnhofer F. G. Karánsebes: Müller F. J. Karolyvár: Csiky Kristóf. Kassa: Hagedius Lajos. Keszthely: Wünsch Ferenc. Kolozsvár: Valentin E. A. Kőszeg: Küttel István. Miskolc: Dr. Csáthy Szabó Ist. Nagy-Becskerek: Kokits A. F. Nagy-Enyed: Binder Agost. Nagy-Kanizsa: Prager B. Nagy-Váradi: Molnár József. Nyitra: Rosenfeld S. Pécs: Goldschmidt M. Póstyén: Orgon János. Pozsony: Solts Rezső. Rimaszombat: Liska József. S. A. Ujhely: Pintér Ferenc. Szeged: Gürtler Károly. Szeged: Meák Gyula. Székesfehérvár: Kovács Albert. Szekesfehervár: Diaballa Gy. Szigetvár: Salamon Gyula. Temevár: Lechner B. Tokaj: Brezányi E. Veraszt: Strach Seb. Zélyom: Stech Lajos.

Gyönyörű szép HÖLGYRUHAKELMÉK

a legkedvezőbben megismerhetők **HAMBURGER ADOLF-nál.**
Budapest, koronaherceg-utca 8. sz.
Minták kívánatra azonnal ingyen és bérmentve bárhol küldetnek.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárosnál kapható

VIRÁGREGÉK.

Írta **TOMPA MIHÁLY.**
Egy színyomatu czimképpel.
Ára, füzve igen díszesen kiállítva 2 ft 50 kr.

Kiss József KÖLTEMÉNYEIT.

Ára füzve 2 forint.

A KÉM. REGÉNY.

Írta: **COOPER FENIMORE J.**
Angolból fordította **CSERÉY JÓZSEF.**
Két rész.
Ára a két résznek füzve 2 fnt. 50 kr.

szalon- és kerti bútorok

ugyintézen a legújabb szabadalkozott összerakható ágyak rugony-matracokkal kárpitozással, melyek összetelvtván, egy trameau-szekrényhez hasonlítanak, ajánl

FEIWEL LIPÓT

első m. k. vasbútor- és tűzhely-gyára
Budapest.
Raktár: ország-út 43. szám a., a nemzeti színház közelében.
Képes árjegyzékek bérmentve.
Ugyanott egy új, négy kerékű angol tűzi fecskendő is igen olcsón kapható. 3307

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárosnál kapható:

SZLEMENITS PÁL Magyar fenyítő törvénykönyve.

Ötödik, az 1872-ik évig a büntető törvényekre és gyakorlatra vonatkozólag némely intézkedések tárgyában keletkezett legújabb törvények és miniszteri rendeletekkel bővített kiadás.

ÖKRÖSS BÁLINT-tól.

Függelékkel:
Büntetőjogi kalauz szótári alakban.
Ötödik kiadás. (XVI, 368 l., II, 212 l. 8-rét.) Füzve 3 fnt

KIS NEMZETI MUZEUM.

Ára egy-egy kötetnek 50 kr.

- Magyar dalok. A legzebb dalok, románcok, balladák, s egyéb szavallásra alkalmas költemények gyűjteménye.
- Kisfaludy Károly válogatott munkái. 2 kötetben. I. Versek és elbeszélések. II. Színművek.
- Regénygyűjtemény. Jósika Miklós legzebb beszélyeiből. A magyar nép és ifjuság számára.
- Robinson Crusoe élete és kalandjai. Angol után átdolgozva 124 képpel.
- Tündérmesék. A legkedveltebb gyűjteményekből összeállítva.
- Boldogháza. Buzdító és oktató történet. 23 képpel.
- Magyar népdalok.
- Magyar hősköltemények.
- Abafi. Regény írta Jósika Miklós. Két rész egy kötetben.
- Magyarország története a legrégibb idők-től korunkig.
- Kisfaludy Sándor válogatott munkái.
- Történeti adomák és jellemrajzok.
- Jókai Mór válogatott beszélyei.
- A szabadság hősei és vértanúi. Lapok a magyar történelemből Horváth M. Kerékgyártó A., Szilágyi S. stb. nyomán írta Kuliffay Éde.
- Kölcsei Ferenc válogatott munkái.
- Trefás versek.
- Csokonai Miklós válogatott versei.
- Mignet, Franklin élete.
- Mathews. Hogyan boldogulunk? Két kötet.
- Fáy András eredeti meséi és aphorismái. Két kötet.
- Boros Mihály válogatott kisebb munkái. Három kötet.
- Vértessy Arnold. Újabb beszélyei. Két kötet.
- Simans Tivadár. Az ós-római időkbeli. Korrajzok ford. Bús Vitéz.
- Kane a sarkutazó. A második Grinnell-expedíció sarkutazása. Dr. Kane E. K. műve után. Bevezetéssel ellátva.
- Erintkezés az emberekkel. Írta B. Knigge Adolf. A tizenötödik javított kiadás után Nagy István. Két kötet.
- Erdély története. Az ósidőktől korunkig. Egy-beállítva Kuliffay Éde.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 egész évre - 12 fnt 1 fél évre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre - 8 fnt 1 fél évre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre - 6 fnt 1 fél évre - 3 *

15. szám. - 1877. Budapest, április 15. XXIV. évfolyan.

PETZVAL OTTÓ.

RITKA eset, hogy a nagy sokaság, a valódi tudós egyénisége, életfolyása s alkotásai iránt tartós és mélyreható rokonszenvvel viseltetnek. Hiányzik erre egyfelől a közönségben az érzék, de viszont a tudós élete is oly rejtett, a nyilvánosságnak oly szűk körére van szorítva, hogy kevésbé ébresztheti fel a közérdeklődést. Kivált napjainkban, a külső csillám, a felületes-ség korszakában, a világ alig veszt tudomást a tudós csendes munkásságáról, s általában az oly existenciáról, melyek a közönségre épen nem, vagy csak ritkán támaszkodnak, s szellemi fensőségüket a szokásos igényeknek nem rendelik alá.

Igy történik azután, hogy magas tehetségű, műveikben örökké élő férfiak egyénisége alig emelkedik túl a köznapi-ság színvonalán a nagy közönség előtt. s gyakran megesis nálunk is, hogy midőn hazai tudósaink valamelyikének nevét valami alkalom előtérbe állítja, az igénytelen név mögött csak kevesen gyanítják a magas röptü fenkölt szellemet, a nagy és nemes jellemet, mely annak hordozójában lakozik.

PETZVAL OTTÓ európai híru tudós, elismert tekintély a tudomány általa művelt sokféle térein, s mégis midőn most tanárságának negyvenedik évfordulóját ünneplik tanítványai és tisztelői, hányan lesznek, a kik nevét hallva, — azt fogják kérdezni: vajjon ki az? — De ha a nagy közönségben nincs is meg a kellő fogékonyság a tudós érdeme iránt: megvan annak is a maga köre. Minden tudós, ha csak nem kiállhatatlan különöz, vonzza a maga egyénisége köré kisebb-nagyobb körét a tisztelőknek és tanítványoknak, kik biznak eszméiben, követik őt uttóró munkájában, vele együtt mozognak a tudományos lelkesedés átszellemült sphaerájában, magukba szívják elveit, jellemét, irányát, s áthatva eszméitől, elszélednek a nagy világban, hogy tehetéseiket a töle vett alapon önállólag tovább műveljék, s azoknak, kik utánok jönnek, helyet engedjenek a mester körül. Évek hosszú során át így készül s tágul a kör, s a hatás egyre nagyobb, mélyebb és

maradandóbb. A tudós s különösen a tanár érdemét csak a közvetlen érintkezésben lehet kellőképp méltányolni. Csak a tanítvány képes arra igazán, ha küzködésai közben a tudomány nehézségeivel, tanára egyetlen eszmével bevilágítja előtte a tért, s e sugárban meg-megcsillogtatja a tudás homályos tartományait. S a valódi tanár tudja ezt, s e tudatban megleli azt a jutalmat, mit korának közönségénél hiában keresne.

Petzval Ottó, a valódi tudósok, a hivatott tanárok egyike, fokozódott mérvben fogja élvezni ez irigylendő tudatot, ha emlékeztetőbe zárja a legbensőbb ragaszkodás mind azon jeleit, melyeket számos tanítványai 40 éves tanári jubileuma alkalmából kifejezésre juttattak. S az érzelmekben, melyeket tanítványai e ritka ünnepély alkalmából nyilvánítottak iránta, osztottak tanártársai, széles körben elterjedt tisztelői, s egykori tanítványai, szóval

PETZVAL OTTÓ.